

Rapport Informatieproces Velsen gemeenteraadsverkiezingen 2018

Datum: 17 april 2018

Door: Nathanael Korf, informateur Velsen Lokaal

Aanleiding

Op 21 maart 2018 waren er gemeenteraadsverkiezingen. Al na de eerste voorlopige uitslag op 21 maart kwam Velsen Lokaal als grootste partij uit de bus. Ook bij de uitslag op persoonsniveau op 22 maart en ook na de hertelling op 28 maart bleek Velsen Lokaal met zes zetels de grootste partij in Velsen.

Ten opzichte van de verkiezingen van 2014 is Velsen Lokaal in zetelaantal gelijk gebleven, maar in stemmenaantal gegroeid. Ten opzichte van andere partijen is Velsen Lokaal nu de enige partij met zes zetels.

Het is goed gebruik dat de grootste partij het initiatief neemt om tot een coalitie te komen. Op 22 maart heeft de fractie van Velsen Lokaal Nathanael Korf aangewezen als nieuwe fractievoorzitter en beoogd informateur.

Tijdens de raadsvergadering op 29 maart heeft informateur Nathanael Korf het voorgestelde proces nader toegelicht en draagvlak gevraagd bij de raad hiervoor. De raad toonde breed draagvlak voor het voorgestelde proces en met dat mandaat is Velsen Lokaal met Nathanael Korf als informateur de informatiefase in gegaan.

Uitgangspunten

Rust

De weken van campagne voeren zijn altijd intensief en trekken een flinke wissel op de thuissituatie van de kandidaten van alle partijen. Aangevuld met de zoektocht naar verandering heeft Velsen Lokaal er bewust voor gekozen om het weekend na de verkiezingen niets te plannen, zodat iedereen nieuwe energie kon opdoen en ook even kon investeren in de thuissituatie. Over het algemeen genomen werd dit moment van rust door veel mensen zeer gewaardeerd. Kortom, Velsen Lokaal heeft bewust rust nagestreefd en gekozen zorgvuldigheid te laten prevaleren boven snelheid.

Zorgvuldig

Bestuurlijke vernieuwing is voor Velsen Lokaal een belangrijk element bij de coalitievorming. Dat betekent ook dat er goed gekeken is naar welke vorm/ aanpak het beste past in het proces om tot een coalitie te komen. Bestuurlijke vernieuwing betekent verandering en juist bij verandering is breed draagvlak erg belangrijk.

Gekozen aanpak

Met de genoemde uitgangspunten in het achterhoofd wilde Velsen Lokaal insteken op een persoonlijke benadering. In aanloop naar de verkiezingen bleek namelijk al snel dat er op inhoud heel veel overlap bestaat tussen de verkiezingsprogramma's van de verschillende politieke partijen. Zou Velsen Lokaal dus potentiële coalitiepartners alleen op basis van inhoudelijke overeenkomsten selecteren, dan komen alle partijen daar in beginsel voor in aanmerking.

Vernieuwing wordt alleen bereikt als zowel raadsleden als de nieuwe wethouders er samen de schouders onder zetten. Het vraagt van de raadsleden dat zij de ruimte kunnen pakken en benutten die vernieuwing, bijvoorbeeld in de vorm van een raadsakkoord, kan bieden. Niet langer alleen maar wachten op waar het college mee komt, maar juist proactief zelf vorm geven aan het eigen raadsprogramma.

Van de nieuwe wethouders mag worden verwacht dat ze ruimte bieden aan vernieuwing. Niet alleen aan de voorkant de agenda bepalen op basis van een akkoord, maar zoveel als mogelijk, in samenspraak met de raad en samenleving, vorm en inhoud geven aan een collegeprogramma en de uitvoering daarvan. Dat hoort een uitgangspunt te zijn.

En juist met het oog hierop heeft Velsen Lokaal ervoor gekozen om persoonlijke gesprekken te voeren met alle partijen. De verwachting was daarbij dat Velsen Lokaal tijdens een gesprek, naast het inhoudelijk bespreken van speerpunten en programma's, ook een beeld kreeg van de insteek en gedrevenheid van een partij om aan de slag te gaan met bestuurlijke vernieuwing.

De persoonlijke gesprekken kregen als volgt vorm:

- Elke partij kreeg een uur voor het gesprek. Dit werd strikt bewaakt door de gespreksleider.
- Velsen Lokaal nam deel aan de gesprekken met drie personen: Nathanael Korf (informatuur & gespreksleider), Bram Diepstraten (namens de fractie) en een bestuurslid van Velsen Lokaal.
- De politieke partijen namen eveneens met maximaal drie personen deel aan het gesprek, waarbij de voorkeur is uitgesproken dat hier ook een bestuurslid bij aanwezig was.
- De agenda was vooraf met de partijen gedeeld, zodat ze zich goed konden voorbereiden op het gesprek. De agenda:
 1. Interpretatie van de verkiezingsuitslag;
 2. Speerpunten t.b.v. een akkoord;
 3. Eventuele breekpunten;
 4. Ideale coalitie en wethouderskandidaat;
 5. Visie op alternatieven als raadsakkoord en het betrekken van de samenleving.
- Elk gesprek vond plaats in een informele setting op een externe locatie in Velsen.

Rol griffier & verslaglegging

Raadsgriffier

Velsen Lokaal heeft ervoor gekozen om zich tijdens de gesprekken te laten bijstaan door een onafhankelijk adviseur. Voor het vervullen van deze rol is de raadsgriffier gevraagd. Om de onafhankelijkheid van de griffier te borgen heeft Velsen Lokaal bij monde van de informateur tijdens de raadsvergadering van 29 maart aan de raad gevraagd of men ermee akkoord kon gaan dat de raadsgriffier deze rol zou vervullen. De raad heeft hier unaniem mee ingestemd waardoor de raadsgriffier voldoende draagvlak heeft ervaren om deze rol te kunnen vervullen.

Bij het begin van elk gesprek met de in de gemeenteraad vertegenwoordigde politieke partijen heeft de informateur expliciet benadrukt dat de griffier aanwezig was als onafhankelijk adviseur en derhalve ook gevraagd en ongevraagd beide partijen kon en mocht adviseren.

Terugkijkend op de gesprekken heeft de griffier zich ook nadrukkelijk onafhankelijk opgesteld en zijn er gelukkig geen signalen geweest dat partijen dit anders hebben ervaren.

Verslaglegging

Om te voorkomen dat de gekozen vorm van persoonlijke gesprekken als niet-transparant kon worden gezien, heeft Velsen Lokaal onafhankelijke verslaglegging van alle gesprekken aan het proces toegevoegd. Daartoe is een griffiemedewerker gevraagd om van elk gesprek de belangrijkste punten te noteren en dit weer te geven in een gespreksverslag.

Het gespreksverslag is vervolgens de eerstvolgende werkdag aan Velsen Lokaal en de partij met wie gesproken is ter goedkeuring aangeboden. Soms werden nog suggesties gedaan ter aanvulling of verduidelijking van het verslag. Uiteindelijk heeft elke partij afzonderlijk het verslag goedgekeurd als een betrouwbare weergave van het gesprek en vrijgegeven om te dienen als input voor het hierna volgende integrale verslag.

Hoewel de afzonderlijke verslagen in principe niet openbaar zijn is de integrale weergave dat wel. Het staat daarnaast partijen uiteraard vrij om de inhoud van het eigen gespreksverslag alsnog openbaar te maken.

Integraal verslag gesprekken

De afgelopen twee weken zijn er door Velsen Lokaal gesprekken gevoerd met alle fracties. Om de gesprekken structuur te geven, werd een agenda met vijf standaard punten gebruikt die vooraf met de fracties is gedeeld.

Onderstaand een globale terugkoppeling van de rode draad uit de gesprekken, per agendapunt geclusterd. Daarnaast wordt er een korte sfeerimpressie gegeven van de gesprekken in het algemeen.

De interpretaties van de verkiezingsuitslag

Ook in Velsen is de landelijke trend zichtbaar. Vooral de lokale partijen hebben goed gescoord en de grote landelijke partijen minder goed. De grootste partij is Velsen Lokaal geworden en de grootste winnaar GroenLinks. Toch zijn er geen grote verschuivingen in Velsen. De coalitie 2014-2018 heeft weliswaar twee zetels heeft moeten inleveren maar is niet afgestraft. De belangrijkste verschuiving in Velsen is dat Velsen Lokaal nu de grootste partij is geworden.

De belangrijkste speerpunten voor een akkoord

Vanuit de diverse partijen zijn de volgende punten naar voren gekomen om de komende periode mee aan de slag te gaan. De punten hieronder zijn door minstens twee partijen genoemd:

- Wonen en de woningbouwopgave:
 - bouwen in sociale en middensegment
 - bouwlocaties
 - meer kwalitatief groen in de wijken
 - (alternatieven voor) startersleningen.
- Democratische en bestuurlijke vernieuwing:
 - versterken van de rol van de raad;
 - (eerder) betrekken van de inwoners (inclusief maatschappelijke organisaties en bedrijven) bij plannen;
 - overheidsparticipatie;
 - meer regie bij de wijken; wijkbudgetten
 - “Right to Challenge”
 - Regionale samenwerking.
- Economie:
 - Impulsprojecten continueren
 - Techport / Energyport
- Duurzaamheid:
 - Warmtenet
 - verduurzamen van woningen
 - wind offshore
 - energietransitie.

- Sociaal domein:
 - Integrale benadering sociaal domein (sport, welzijn)
 - zorg blijven vernieuwen; de voorsprong behouden en uitbouwen.
 - Dienstverlening verbeteren
- Lokale lasten:
 - Zorg mag niet ten koste gaan van een mogelijke verlaging of gelijk blijven
 - maximaal trendmatig verhogen.

Eventuele breekpunten

Vanuit vrijwel alle fracties werd aangegeven dat er geen breekpunten waren, hooguit aandachtspunten die in de mogelijke coalitievorming wel uitdrukkelijk besproken moeten worden.

De ideale coalitie en kandidaat wethouder

Uiteraard werden op deze vraag door de fracties verschillende varianten genoemd, waarbij de volgende partijen vaak genoemd werden: Velsen Lokaal, LGV, VVD. Minder vaak, maar toch ook regelmatig werden D66V en GL genoemd. De overige partijen werden minder vaak genoemd.

Als uitgangspunten voor een coalitie werden genoemd dat deze gebaseerd moet zijn op wederzijds respect en vertrouwen. Daarnaast moet er geïnvesteerd worden in relaties. Stabiliteit en vernieuwing zijn belangrijk. Ook continuïteit is een punt van aandacht geweest.

In het kader van de privacy wordt geen melding gedaan van de kandidaat wethouders.

Hoe kijkt men naar alternatieven zoals een raadsakkoord en welke mogelijkheden ziet men om inwoners bij het proces van formatie te betrekken?

Vrijwel alle partijen staan er positief tegenover om richting een raadsakkoord te werken. Tijdens de gesprekken gaf de meerderheid van de partijen de voorkeur voor een raadsakkoord dat leidend is voor een coalitieprogramma. Belangrijk hierbij te vermelden dat de meeste partijen hier ook positief in staan indien ze in de coalitie zouden komen te zitten. Ook ten aanzien van het betrekken van de inwoners bij het proces van de formatie was men positief. Tijdens de gesprekken zijn hier uiteenlopende suggesties voor gedaan.

Sfeerimpressie

Alle gesprekken verliepen in een goede sfeer. Er werd open en eerlijk met elkaar gesproken. Partijen gaven aan deze opzet van gesprekken als positief te ervaren. De adviezen van de griffier bij deze gesprekken werden als waardevol en onafhankelijk beschouwd.

Een enthousiaste reactie van een van de fracties die wij u niet wilden onthouden, was:

“Ook al zouden wij niet in het college komen, dan nog krijgen wij nu al zin in de politiek.”

Beschouwing & Analyse

Velsen Lokaal kijkt tevreden terug op de gevoerde gesprekken. De gesprekken vonden plaats in een informele setting, waarbij nadrukkelijk werd aangestuurd op een natuurlijke dialoog in plaats van een interview. En dit is bij alle gesprekken goed geslaagd. Daarbij was er een goede en prettige gespreks sfeer, waardoor een goede mate van diepgang in het gesprek kon worden bereikt.

Alle partijen waren goed voorbereid en de meeste hadden zich extra verdiept in de mogelijkheden voor bestuurlijke en democratische vernieuwing. Terugkijkend waren de gesprekken ook zeker inspirerend te noemen en heeft Velsen Lokaal bij elk van de negen partijen wel procesmatige voorstellen gehoord die bruikbaar kunnen zijn om de komende tijd vorm te geven aan de vernieuwing.

De verwachting dat partijen inhoudelijk maar weinig verschilden is ten dele waar gebleken. Een aantal thema's kwam bij alle partijen wel aan de orde (zie ook het integrale verslag), maar er was ook duidelijk onderscheid te zien in accenten en focus van partijen. Dit is op twee manieren zeer waardevol gebleken:

Eenzijds biedt het een sterke basis om met een raadsakkoord te kunnen starten, omdat dus gebleken is dat er veel thema's zijn die bij nagenoeg alle partijen als speerpunt genoemd worden. Uiteraard zijn de genoemde thema's niet uitputtend en kan het raadsakkoord ook thema's bevatten die niet genoemd zijn.

Anderzijds geeft het houvast om ook op basis van de inhoudelijke verschillen tussen partijen een keuze te maken voor partijen met wie Velsen Lokaal mogelijk een coalitie zou kunnen vormen.

Bovendien is de verwachting dat partijen zich met hun specifieke punten onderscheidend kunnen profileren.

Velsen Lokaal had extra aandacht tijdens de gesprekken voor de mate waarin partijen zelf gedreven waren om bestuurlijke vernieuwing¹ op te pakken en ook ruimte zagen voor democratische vernieuwing². Deels is dit ondervangen door het vijfde agendapunt dat met name ingaat op bestuurlijke vernieuwing (*Visie op alternatieven als raadsakkoord en het betrekken van de samenleving*). Voorts had een aantal partijen dit ook nadrukkelijk opgenomen als speerpunt.

Opvallend was dat partijen die nadrukkelijk vernieuwing hadden opgenomen als speerpunt ook zichtbaar met meer energie in het gesprek zaten en een aanstekelijke gedrevenheid toonden.

¹ de rol van de gemeenteraad anders invullen, waardoor er meer ruimte ontstaat voor inbreng vanuit de samenleving en de gemeenteraad meer in positie kan komen t.o.v. het college

² Het organiseren van meer en echte inspraak van de samenleving in het bestuurlijk proces of meer zeggenschap delegeren naar bijvoorbeeld de wijken.

Raadsakkoord

Tijdens elk gesprek kwam op basis van het vijfde agendapunt de mogelijkheid voor een raadsakkoord in welke vorm dan ook ter sprake. Zoals ook genoemd in het integrale verslag waren alle partijen in meer of mindere mate bereid om een raadsakkoord te ondersteunen.

Wat nog wel voor de nodige onduidelijkheid zorgde was wat de definitie is van een raadsakkoord en hoe een raadsakkoord zich verhoudt tot een coalitieakkoord of een coalitieprogramma. Met name op dit punt gaf de onafhankelijk adviseur inbreng door de diverse mogelijkheden binnen het spectrum aan te geven.

De inbreng van de partijen heeft Velsen Lokaal laten meewegen in het voorstel voor de positionering van een raadsakkoord. Dit is verder uitgewerkt in het procesvoorstel voor de formatiefase dat op dinsdag 17 april op hoofdlijnen wordt toegelicht en tijdens de raadsvergadering op 26 april meer in detail wordt besproken met de gemeenteraad.

Gelet op de reactie van partijen tijdens de gesprekken lijkt er in ieder geval ruim voldoende draagvlak om een raadsakkoord verder vorm en invulling te geven.

Conclusie

Naast de conclusie op basis van de gesprekken dat een raadsakkoord breed draagvlak heeft binnen deze raad, heeft Velsen Lokaal ook geconcludeerd met welke partijen zij verder de onderhandeling in wil gaan om te komen tot een coalitie.

Een aantal elementen waren hierbij voor Velsen Lokaal van groot belang:

- De coalitie dient uit vier of vijf partijen te bestaan; meer partijen leidt vrijwel zeker tot minder stabiliteit.
- De coalitie bestaat uit minimaal 18 zetels, maar liever 19 of 20.
- De coalitie vertegenwoordigt zowel 'rechtse' als 'linkse' partijen die zowel landelijk als lokaal zijn vertegenwoordigd.
- De coalitie is bereid het raadsakkoord als uitgangspunt te nemen.
- De coalitie laat met energie en gedrevenheid de vernieuwing slagen.

Met name de laatste twee bullits hebben zwaar meegewogen bij de selectie en daar is extra op gelet bij de gesprekken.

Het advies aan de gemeenteraad van Velsen is dat Velsen Lokaal, samen met LGV, VVD, Groen Links en PvdA gaat toewerken naar een coalitieprogramma op basis van een raadsakkoord en dat zij gezamenlijk toewerken naar een stabiel en toekomstbestendig college:

Kortom, vijf partijen waarvan drie van de vijf uit de vorige collegeperiode komen waardoor continuïteit en stabiliteit geborgd zijn. Wel leidt deze selectie tot vier nieuwe wethouders, waardoor ook voldoende vernieuwing in het college wordt doorgevoerd.

Het gehele politieke spectrum is met deze partijen vertegenwoordigd. Bij alle geselecteerde partijen viel de energie op die zij uitstraalden tijdens het gesprek, met name als het ging om de vernieuwingsonderwerpen.

Met 19 zetels heeft deze coalitie een ruim voldoende meerderheid om evenwichtig en stabiel te kunnen besturen. Daarbij dient wel benadrukt te worden dat het raadsakkoord uitgangspunt is en de traditionele tweedeling coalitie-oppositie in de raad minimaal wordt gevoeld.